

CONCEPTUL DE COMPETENȚĂ PROFESIONALĂ DIDACTICĂ

Sergiu TOMA

Catedra Științe ale Educației

Appeared in the second part of the XX century, the concept of professional didactic competence had a meaning which described the teacher's way of being and behaving in order to obtain the expected results. Through it's more than 15 scientists explained their way of understanding the concept. All of them described the concept as a variety of abilities which relate with teachers personality in order to obtain the educational results. Nowadays scientists explain the concept as a complex interaction of teachers personal and professional abilities which create a functional interaction with the student on their way of obtaining the expected goals.

Calitatea și eficiența educației este considerabil condiționată de abilitățile pe care le posedă profesorul. Imperativele de modernizare continuă a sistemului educațional stabilesc în fața profesorului noi cerințe de formare și dezvoltare care ar putea răspunde provocărilor socioeconomice actuale. Acest set de capacități sunt instrumentul de bază pe care îl folosește cadrul didactic pentru a stabili o interacțiune educațională funcțională ce ar contribui la evoluția personalității educatului. Este absolut cert faptul că pentru a stabili dacă cadrul didactic răspunde demersurilor moderne educațional, cultural-spiritual și social trebuie să se definească cu claritate funcțiile, rolurile și *competențele sale profesionale*. Acestea din urmă reprezintă finalitatea prioritară pe care o urmărește sistemul educațional în procesul formării cadrelor didactice. În literatura de specialitate sunt prezente numeroase abordări privind conceptul de competență profesională didactică. Dat fiind faptul că definițiile sunt variate și numeroase și pot uneori susține perspective teoretice diferite, definirea conceptului implică explicarea sensului acestuia.

În fiecare domeniu de activitate *competența* este condiția asiguratorie pentru performanță și eficiență, fiind susținută, în linie directă, de factori intrinseci și extrinseci determinativi pentru conduita umană. Stroe Marcus remarcă faptul că este evident că la baza comportamentului specific al cadrului didactic se află o serie de însușiri caracteristice vizând întreaga structură a personalității și implicând, în egală măsură, planul cogniției și creativității, planul vectorial activator, planul operațional-performațional și planul interpersonal, relațional-valoric. În literatura de specialitate unele dintre încercările de definire a conceptului de *competență profesională didactică* ilustrează viziuni care iau în considerație fie numai normele pedagogice, fie numai structura de personalitate a profesorului și cerințele de rol. A enunța *competențe* pentru a orienta activitatea profesională a cadrelor didactice necesită să înclini reflecția spre căutarea unei definiții a profesionistului în formare, susține N.Matei. După X.Roegiers și F.M. Gerard, o competență este un ansamblu integrat de capacități care permite stăpânirea unei situații și găsirea unei soluții mai mult sau mai puțin pertinente. *Competența* este constituită din mai multe capacități care interacționează într-o manieră integrată în scopul realizării unei activități cu un grad ridicat de complexitate. Conceptele de capacitate și competență nu sunt sinonime. Ele sunt dialectic legate și dificil de departajat. Considerată drept obiectiv educativ, o capacitate reprezintă o finalitate a unei formări generale, comună mai multor situații; o competență, dimpotrivă, o finalitate a unei formări globale care pune în acțiune mai multe capacități într-o singură situație. Dacă vom considera că diferite capacități (a observa, a compara, a calcula) se dezvoltă progresiv toată viața, competența constă în oprirea la un moment dat, la un anumit nivel al capacităților și exersarea lor într-o categorie de situații determinate. Astfel putem susține că prin competență înțelegem un ansamblu de comportamente potențiale (afective, cognitive și psihomotorii) care permit unui individ exercitarea eficientă a unei activități considerată ca fiind în general complexă.

Competența profesională depinde de aptitudini și capacități, dar ea este în primul rând, un rezultat al experienței profesionale; ea este observabilă în timpul activității în câmpul muncii. Cercetătorul Mihai Diaconu definește competența profesională didactică drept ansamblu de capacități cognitive, afective, motivaționale care împreună cu trăsăturile de personalitate îi oferă profesorului calitățile necesare desfășurării unei activități didactice care îndeplinește obiectivele propuse și are rezultate foarte bune. Noțiunea de competență pedagogică are și sensul de *standard profesional minim* la care trebuie să se ridice o persoană în exercitarea principalelor sarcini de lucru ale profesiei didactice. Ioan Jinga oferă o definiție mai amplă a competenței profesionale

sionale didactice: „un ansamblu de capacități cognitive, afective, motivaționale și manageriale care interacționează cu trăsăturile de personalitate a educatorului, conferindu-i acestuia calitățile necesare efectuării unei prestații didactice care să asigure îndeplinirea obiectivelor proiectate de către marea majoritate a elevilor, iar performanțele obținute de aceștia să se situeze aproape la nivelul maxim al potențialului intelectual al fiecăruia”. Acest autor analizează trei tipuri fundamentale de competențe care alcătuiesc, în opinia sa, competența profesională a educatorilor din învățământ:

1. **Competența de specialitate** include trei capacități principale:

- cunoașterea materiei;
- capacitatea de a stabili legătura dintre teorie și practică;
- capacitatea de înnoire a conținuturilor în consens cu noile achiziții ale științei domeniului, dar și din domenii adiacente.

2. **Competența psihopedagogică** care este rezultanta următoarelor cinci capacități:

- capacitatea de a cunoaște elevii și de a lua în considerare particularităților de vârstă și individuale la proiectarea și realizarea activităților instructiv educative;
- capacitatea de a comunica ușor cu elevii, de a-i influența și a-i motiva pentru activitatea de învățare, în general, și pentru învățarea unei anumite discipline de studiu, în particular;
- capacitatea de a proiecta și a realiza optim activități instructiv-educative (precizarea obiectivelor didactice, selecționarea conținuturilor esențiale, elaborarea strategiilor de instruire, crearea unor situații adecvate, stabilirea corespunzătoare a formelor, metodelor și instrumentelor de evaluare etc.);
- capacitatea de a evalua obiectiv programe și activități de instruire, pregătirea elevilor, precum și șansele lor de reușită;
- capacitatea de a-i pregăti pe elevi pentru autoinstruire și autoeducație.

3. **Competența psihosocială și managerială** a celor care-și desfășoară activitatea în învățământ include următoarele capacități:

- capacitatea de a organiza elevii în raport cu sarcinile de instruire și de a stabili responsabilități în grup;
- capacitatea de a stabili relații de cooperare, un climat adecvat în grupul de elevi și de soluționarea conflictelor;
- capacitatea de a-și asuma răspundere;
- capacitatea de a orienta, a organiza și a coordona, a îndruma și a motiva, de a lua decizii în funcție de situații.

Acest model de definire a conceptului de competență profesională didactică reprezintă una dintre cele mai complexe definiții care, după părerea noastră, acoperă toate aspectele competenței pedagogice, totodată, evidențiind complexitatea profesiei didactice. În literatură sunt prezente și alte abordări ale conceptului de competență pedagogică expuse de cercetători precum Ion Negură, Ludmila Papuc, Vlad Pâslaru, M.Călin, Dumitru Popovici, Sorin Cristea ș.a. Într-un mod sau altul ei evidențiază competențele pedagogice prin prisma celor de specialitate nemijlocită și a celor interpersonale care după părerea autorilor au aproape același grad de valență în exercitarea funcției didactice. Diferențele prezente în abordările expuse mai sus nu sunt văzute tranșant, ci, dimpotrivă, interacționând în comportamentul profesorului, manifestându-se unitar în stilul educațional. Competențele identificate de cercetători nu epuizează sfera complexă a domeniului, dimpotrivă, prezintă expresia unei modalități în contextul sistemului educațional actual, fiind prezentate într-o nuanță sintetică. Concluzionând, putem afirma că conceptul de competență profesională didactică reprezintă noțiunea fundamentală care ghidează întregul proces de formare și perfecționare a cadrului didactic privit ca profesionist al domeniului său, totodată, el reprezentând elementul-cheie în comprehensiunea conceptelor de calitate a educației și managementul calității acțiunii educative.

Bibliografie:

1. Roșca Al. Aptitudinile. - București: Editura Științifică, 1972. - 150 p.
2. Zisulescu Șt. Aptitudini și talente. - București : Editura didactică și pedagogică, 1971. - 217 p.
3. Calin Marin. Teoria Educației. Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative. - București: Editura A.L.L., 1996.
4. Pâslaru Vlad. Principiul pozitiv al educației. Studii și eseuri pedagogice. - Chișinău: Civitas, 2003. - 320 p.
5. Albuлесcu I., Albuлесcu M. Predarea și învățarea disciplinelor socioumane. - Iași: Polirom, 2000.

Prezentat la 03.12.2007